

Z doma.

Spisal *E. Gangl.*

Starši so mu umrli, ko je bil še čisto majhen. Naprej mu je umrl oče, leto pozneje mati. A ker je bil še čisto majhen, ni vedel, koga je izgubil in koga so mu zagrebli v zemljo. Ostala mu je samo stara mati. Ob njeni gorki ljubezni je preživel svojo mladost. Ali tak ni bil kot so drugi otroci, ki so polni življenja in veselja. Na njegove mlade dni ni svetila materina in očetova ljubezen, zato je bil Habjanov Janez tih in resen otrok. Dostikrat je videl, kako ima stara mamica objokane oči. Pozno zvečer, ko je legel v posteljo, pa ni mogel zaspati, je videl izpod odeje, da sedi njegova stara mamica še vedno za mizo, da neprestano giblje z ustnicami, a po licu ji teko solze, debele in vroče. Zato je bil tudi Habjanov Janez vedno tih in resen, otožen in dostikrat solznih oči.

Ko je že toliko dorastel, da je začel hoditi v šolo, je kmalu izprevidel, da je sirota na svetu. Drugi otroci so mu pripovedovali, kako jim je lepo doma, kjer skrbe zanje njih dobri starši, in takrat je izprevidel Habjanov Janez, da je sirota, da nima očeta in matere in zato je bil tih in resen, otožen in dostikrat solznih oči.

A svojo staro mamico je ljubil s čistim srcem. Dobro je vedel, kako skrbi zanj, kako se trudi na stare dni, da bi mu osladila osamljeno mladost, kako moli in joka zaradi njega, ker ga je pustil ljubi Bog tako samega in zapuščenega. In svoje stare mamice se je oklenil z vso vdano ljubeznijo. Že v mladih letih je sklenil, da hoče biti dober, pošten in priden, da bo dobri mamki v veselje, da bo njene zime pomlad.

V šoli je napredoval, da je bil vedno eden izmed najboljših. Učenje mu ni delalo nobene preglavice, nobene sitnosti. Zdelo se mu je celo, da se ima vedno premalo učiti. Zato je prosil gospoda učitelja, naj mu posoja knjige, ki jih je potem prebiral doma. Čital je s slastjo, z razumom. Knjige so mu bile najboljše prijateljice. V družbo drugih otrok ni zahajal. Ni se mogel privaditi njih živahnosti, zato je rajši posedal doma. Tako lepo se mu je zdelo doma! Poleg stare mamice je sedel, pa je čital in čital ali pa

jo je poslušal. In njegova stara mati je znala tako lepo pripovedovati. Kolikokrat mu je že pripovedovala o njegovih starših. Povedala mu je že obilokrat, kako dobrega očeta je imel in kako dobro mater. In kako sta težko umrla zaradi njega. Med boleznijo in ob zadnji uri je jima bil samo on v mislih. Z njegovim imenom na ustnicah sta umrla, se preselila v večnost . . .

Da, težka je bila obema smrt, ker sta morala ostaviti njega, Janeza . . .

* * *

Ko je dovršil Janez domačo šolo, bi rad odšel s svojimi součenci v bližnje mesto v latinske šole. Ali imel ni zato potrebnih sredstev, pa tudi stare matere ni mogel in hotel pustiti same. Zato mu je ugasnila ta želja, preden se mu je še prav razvila. Ostal je v domačem kraju in se šel učiti krojaštva. Ni bil kakor so drugi rokodelski učenci, ki nagajajo mojstru in kade skrivoma tobak. Janez je bil ponižen in slušen, zato se je kmalu izučil toliko, da mu je izročal mojster že samostojna dela, mu tudi plačal tuintam kaj nagrade ter ga napravil za pomočnika prej, nego je bilo v početku dogovorjeno. Njegovi vrstniki, ki so se tudi učili rokodelstva, so mu vse to zavidali in ga celo sovražili. A Janez se je menil vrlo malo za oboje. Vestno je opravljal svoje delo, kadar pa je bil prost, je sedel doma pri stari materi, prebiral knjige, ki jih je še zmeraj dobival od gospoda učitelja ter poslušal ukovito in zabavno pripovedovanje stare matere.

A kadar je stopil k oknu v domači hiši ter videl, kako se razprostira pred njim svet, velik in lep, obrobljen na obzorju z visokimi, v oblake kipečimi gorami, pregrnjen z zelenimi travniki in plodnim poljem, prekrižan z belimi, v neskončno daljo hitečimi cestami — takrat se ga je polastilo vroče hrepenenje po tem velikem, lepem svetu. O, ko bi mogel tja, da bi kaj videl, kaj novega zvedel ter se potem vrnil izkušen in učen domov, k stari materi!

In kadar je čital v knjigah, kako so odhajali z doma rokodelčiči, kako so se po dolgih letih vračali domov, bogati izkušeni, spretni delavci, razumni možje — takrat se ga je zopet polastilo vroče hrepenenje po tujih krajih, po tem velikem, lepem svetu!

Ali kako naj gre od stare, podpore potrebne matere? Kako jo naj pusti samo sedaj, ko so ji oslabele oči in lasje osiveli kot sam beli sneg? A hrepenenje po tujih, daljnih krajih je raslo v njem bolj in bolj, mu jemalo ponoči sladko spanje in ga odvrčalo podnevi od dela. Zajedlo se mu je to hrepenenje tako globoko v dušo, da ni imel več mirnega trenutka: dan in noč je samo premišljal, kaj bi storil, kaj ukrenil, da bi mogel z doma.

Kolikokrat je že stopil pred staro mater s trdnim namenom, da ji pove, kar je sklenil. Če ga vpraša, kaj bo z njo, ji pa poreče, da bo že ljubi Bog napravil tako, da bo prav zanjo in zanj. Ali kadarkoli je stopil pred staro mater, mu je vselej obtičala beseda v grlu, da ni mogel izpregovoriti niti besedice. Zdelo se mu je, da ni še vsega dobro premislil, zato pa tudi

ne more govoriti. Seveda: najprej mora poskrbeti, da ga ne bo stara njegova mati preveč pogrešala.

In kaj mu pride na um?

Njegov mojster ni imel svoje hiše; stanoval je drugod pod tujo streho. Njegova stara mati pa ima svojo hišo, in še precej prostora je v nji, vsaj toliko, da bi njegov mojster lahko stanoval pri nji. Tako bi bilo pomagano

stari materi na dve strani: prvič bi ji bilo pomagano s stanarino, drugič pa bi ji ne bilo tako dolgčas po njem, ako bi imela vedno koga poleg sebe. Če bi pa stara mati zbolela, se vrne takoj domov, pa najsi bi bil prav na koncu sveta!

Nekega dne stopi torej k svojemu mojstru in mu vse to pove. Mojstru je bil všeč Janeza sklep, saj mu je tudi že sam prigovarjal, naj gre na tuje,

ker bi bilo škoda zanj, za umnega mladeniča, da tiči vedno doma. Mojster mu je pa tudi obljubil, da se preseli k njegovi stari materi ter da ji bo podpora in pomoč ves čas, dokler se ne vrne Janez.

Janezu se je zdelo sedaj vse urejeno. Pogumno stopi pred staro mater ter ji brez ovinkov pove, kaj namerava. — Široko je odprla starka oči in v prvem trenutku ni vedela, ali sliši prav ali ne. Dolgo časa je molčala. Naposled pa izpregovori mirno in vdano: „Pameten si, Janez, in sam veš najbolje, kaj ti je storiti!“

* * *

In Janez se je poslavljaj. Oblekel se je v nedeljsko opravo, pospravil svoje reči v torbico in jo obesil preko ram, pa je stopil k mizi, kjer je sedela ljuba stara mamica.

„Z Bogom, mati!“ je dejal, in solze so mu zalile oči.

Stara mati ga je gledala dolgo časa nemo in ljubeče. Naposled pa je rekla tudi ona: „Z Bogom, Janez!“ In tudi nji so zalile solze oči.

„Blagoslovite me!“ zaprosi Janez in se zgrudi na kolena.

In stara mati vstane in se skloni nad Janezovo glavo. Roke mu položi nanjo in šepče tiho in iskreno: „Bog te spremljaj, čuvaj in dovedi nazaj!“

Janez odide s težkim srcem, polnim solz. Stara mati stopi k oknu in gleda za njim, za Janezom. Videla je, kako se odmiče dalje in dalje po beli cesti, kako ji bolj in bolj izginja izpred oči, in tudi njeno srce je bilo težko in polno solz. — V kotu v sobi je visel križ. Tjakaj se obrne stara mati, padé na kolena in moli, moli . . . Janez je hitel naprej, in molitev stare matere je hitela za njim . . .

* * *

Minilo je pet let. Mojster, ki je od Janezovega odhoda stanoval pri njegovi stari materi, je umrl. Starka je ostala zopet sama. Hudo ji je bilo tako zapuščeni!

„O, da se vrne Janez!“ je tarnala. In že je sklenila, da stopi h gospodu učitelju ter ga poprosi, naj piše Janezu v njenem imenu, da ga prosi, naj se vrne, ker je sedaj tako čisto sama.

Tedaj pa se odpro vrata. Starka tega ni čula, zakaj izgubila je že popolnoma sluh. — Na pragu pa je stal Janez. Velik je bil že, gosposki napravljen, in brke je imel pod nosom.

„Mati,“ zakliče pol s smehom, pol z jokom.

In kakor bi ga čula gluha starka, se obrne k vratom, razproste roke in — kot bi ji mlada moč šinila v stare ude — steče proti Janezu in ga pritisne nase. — Od tedaj je ostal Janez doma; začel je delati na svojo roko in nikoli mu ni manjkalo dela. Zaslovel je kmalu daleč naokrog za izvrstnega krojača. Srečen je bil poleg nje, poleg stare matere, a ona je bila srečna poleg njega, poleg Janeza.

